

Sociological Explanation of Relationship between Cultural Intelligence and Social Tolerance among Yasouj Citizens

Seyed Samad Beheshty

*Assistant Professor, Department of Sociology, University of Yasouj, Iran
sbeheshty@yu.ac.ir*

Mostafa Alizadeh Arand

*MA in Sociology, University of Qom, Iran
mostafasin42@gmail.com*

Zahra Kanani

*MA in Political Science, Shiraz University, Iran
km.zahra69@gmail.com*

Introduction

Many changes in the world such as development of technology, facility in transportation, general availability of media, and tourism industry have led to more interaction between groups and cultures across the world than that in the last centuries. This encounter might range from cultural conflicts to complete cultural adoption. One of the most important factors to avoid conflicts and struggles among people is raising their awareness and perception about cultural variety and differences which might lead to people's growing tolerance in interaction with new people and cultures. This human ability that can be construed as an index of adaptation with new environments is called cultural intelligence. Cultural intelligence is basically characterized as the ability to perceive cultural similarities and differences and not ignoring them. Moreover it can be defined as personal capacity to effectively interact with people of other cultures. It is assumed that one of the most positive consequences of developing cultural intelligence is the reduction of prejudices, fundamentalism, assassination, insecurity, and struggles. According to Early and Ang (2006), cultural intelligence has four dimensions of metacognitive, cognitive, motivational, and behavioral. Vogt (1997) also maintains that tolerance has three dimensions: political, ethical and social tolerance. Further, political tolerance, in his view, involves respect for others' civil liberties, and ethical tolerance is to respect what others do in private. However, social tolerance means tolerating the acquired and assigned attributes of individuals. Growing emigration of people of diverse cultures to Yasouj city on the one hand and the rise of social problems in this city over the past years raises concerns and the question of whether or not there is any significant relationships between cultural intelligence and social tolerance among citizens in this city. This question motivated the current research.

Material & Methods

Early and Ang's (2003) standard cultural intelligence questionnaire was used along with a questionnaire developed by the researchers in the current survey. Cronbach's Alpha, face validity and construct validity were assessed for the questionnaires. Data analysis in the current study is a micro scale involving individuals as the unit of analysis. Descriptive statistics including charts and tables of frequencies and percentages and inferential statistics involving structural equation modeling (SEM) were used to analyze the data.

A sample of 400 people (53% male and 47% female) were selected through stage sampling from among all citizens older than 15 living in Yasouj.

Discussion of Results & Conclusions

The mean of cultural intelligence was 56.7 while the

mean of scale was 60. One-sample t-test indicated that mean of cultural intelligence in statistical population is lower than the scale's mean with 0.000 significant level and the mean of social tolerance was 109.3 in range of 54 to 171.

For inferential analysis and test of hypotheses, we have used structural equation modeling (SEM). According to this technique, at first, a measurement model of any latent factor has been computed at the best fit indexes and then the relation of variables or latent factors has been estimated.

The study highlights the importance of cultural intelligence in enhancing social tolerance. All cultural intelligence dimensions had a significant impact on social tolerance (metacognitive: $B=0.15$, $p=0.04$; motivational: $B=0.35$, $p=0.000$; behavioral: $B=0.20$, $p=0.009$) except the cognitive dimension ($B=0.04$, $p=0.487$). The results also revealed that cultural

*Corresponding author

intelligence could not significantly impact on social tolerance ($B = 0.34$, $p > 0.05$). In total, around 12 percent social tolerance variance could be accounted for by cultural intelligence. Further, the results suggested that gender moderated the relationship between cultural intelligence and social tolerance. Regression coefficients for the male and female respondents were 0.21 and 0.34, respectively.

Keywords: Cultural Intelligence, Social Tolerance, Yasuj.

References

- Ang, S. Van, D. L. & Koh, C. K. S. (2006) "Personality Correlates of the Four Factor Model of Cultural Intelligence." *Group and Organization Management*, 31: 100–123.
- Askari, A. & Sharepour, M. (2009) "Typology of Tolerance among the Students; University of Tehran and Allameh Tabatabaie University." *Journal of Iran Cultural Research*, 2, 7-40 [in Persian].
- Bashirieh, H. (1995) *The state of intellect: Ten Speeches in Philosophy and Political Sociology*. Tehran: publication Institute of modern science [in Persian].
- Bashiriyeh, H. (2000) *Theories of culture in the twentieth century*. Tehran: Research Institute of Strategic Studies [in Persian].
- Beheshty, S. & Rastgar, Y. (2014) "Sociological Explanation of the Social Tolerance and Its Dimensions Among Ethnics of Iran." *Social Problems of Iran*, 4 (2): 35-7.
- Brislin, R. MacNab, B. & Worthley, R. (2006) "Cultural Intelligence: Understanding Behaviors That Serve People's Goals." *Group and Organization Management*, 31: 40–55.
- Christofi, V. & Charles, L. T. (2007) "You Cannot Go Home Again: A Phenomenological Investigation of Returning to the Sojourn Country After Studying Abroad." *Journal of Counseling & Development*, 85: 53–63.
- Dehkhoda, A. (1994) *Dehkhoda Dictionary*. First edition. Tehran, publication Institute of Tehran University [in Persian].
- Early, C. & Mosakowski, E. (2004) *Cultural intelligence*. Harvard Business.
- Early, P. C. & Ang, S. (2003) *Cultural intelligence: Individual interactions across cultures*. Stanford, CA: Stanford University Press, 12-18
- Early, P. C. Ang, S. & Tan, J. S. (2006) *Developing cultural intelligence at work*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Early, P. C. & Peterson, R. S. (2004) "Cultural Intelligence as a new Approach to International Training for the Global Manager." *Academy of Management Learning and Education*, 3 (1): 100-115
- Fayyazi, M. & Jannasar Ahmadi, H. (2006) "Cultural Intelligence, the Need for Managers in Diversity Centur." *Tadbir: A Monthly Magazine on Management*, 172: 41-42 [in Persian].
- Froese, P. Bader, Ch. & Smith, B. (2008) "Political Tolerance and God's Wrath in the United States." *Sociology of Religion*, 69 (1): 29-44.
- Giddens, A. (1999) *Modernity and Self Identify*. Translated by Nasser Mofeghian, Tehran, Ney publication [in Persian].
- Habermas, J. (2000) *Communicative Action: Alternative to Violence*. Kian, 45 [in Persian].
- Haghi, M. & Zeinab, A. (2008) "Investigation of Violence and quarrel in Social and cultural Dimensions in Kohgiluyeh and Boyerahmad province." articles Collection of First conference quarrels effect on social security, Yasuj, Applied Research Office of police Commandership of Kohgiluyeh and Boyerahmad province [in Persian].
- Halpern, L. W. (2003) "The Effect of Higher Education Tolerance: An Investigation of Political and Cultural Attitudes of College Students." *Academic Forum*, 21, 90-130.
- Imai, L. & Gelfand, M. J. (2010) "The Culturally Intelligent Negotiator: The Impact of Cultural Intelligence (CQ) on Negotiation Sequences and Outcomes." *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 112: 83–98.
- Jahangiri, J. & Afrasiabi, H. (2011) "Study of Shiraz Families about Toleration, Factors and Consequences." *Journal of Applied Sociology*, 22 (3): 175-153 [in Persian].
- Lyness, D. (2006) "Teaching Your Child Tolerance." Available at: <http://www.kidshealth.org/essay/Tolerance.html>.
- Moghtadai, F. (2010) "Investigation and evaluation of Social tolerance rate and Social and cultural factors effective on it." Master's thesis, Ahvaz, Shahid Chamran University [in Persian].
- Osanlou, B. & Khadami, S. (2014) "Considering Effects of Cultural Intelligence on Culture Shock: Cross-Cultural Adaptation and Performance." *Journal of Socio-Cultural Development Studies*, 2 (4): 75-96 [in Persian].
- Osland, J. & Osland, A. (2005) "Expatriate Paradoxes and Cultural Involvement." *International Studies of Management and Organization*, 35: 93–116
- Paya, A. (2002) *Conversation in the real world*. Tehran: new design, First edition [in Persian].
- Rose, R. C. & Kumar Subramaniam, N. (2008) "A Review of Individual Differences and Cultural Intelligence." *The Journal of Social Research*, 1: 504 – 522.
- Sada Gandhron, J. (1999) *Tolerance in the west*

- Thought*. Translated by Abbas Bagheri, Tehran, Ney publication [in Persian].
- Sharepour, M. Azadaramaki, T. & Askari, A. (2009) "Investigating the Relationship Between Social Capital and Tolerance Among Students of the Schools of Social Sciences Universities in Tehran and Allameh Tabatabaei." *Journal of Sociology of Iran*, 10 (1): 64-98 [in Persian].
- Shariatpanahi, M. & Danai, A. (2017) "Location of the Mass Struggles in Kohgiluyeh and Boyerahmad Using GIS." *Journal Management System*, 4 (16): 29-48 [in Persian].
- Sharifi, S. (2013) "Investigation and evaluation of Social tolerance rate Among Citizens 18 to 70 years of Tehran." Master's thesis of sociology, Faculty of Social and Economic Sciences, Al-Zahra University [in Persian].
- Shiran, H. (2012) *Compressive Dictionary of Sociology*. Digital publication of Eastern sociology, open access in oriental sociology.ir [in Persian].
- Sintang, S. & Khambali, Kh. (2013) "The Culture of Tolerance in Families of New Muslims Convert." *Middle East Journal of Scientific Research*, 15:1665-1675.
- Takeuchi, R. (2010) "A Critical Review Of Expatriate Adjustment Research Through A Multiple Stakeholder View: Progress, Emerging Trends And Prospects." *Journal of Management*, 36: 1-25.
- Tariverdi, A. & Sdeghinejad, A. Z. (2016) "Role of Cultural Intelligence Dimensions in Facilitating of Group Cohesion in Iranian Handball Premier League." *Sport Management Studies*, 8 (38) [in Persian].
- Thomas, D. C. (2006) "Domain and Development of Cultural Intelligence: The Importance of Mindfulness." *Group and Organization Management*, 31 (1): 78-99.
- Thomas, D. C. & Inkson, K. (2003) *Cultural Intelligence: People Skills for Global Business*. MSan Francisco: CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Van Doorn, M. (2014) "The Nature of Tolerance and the Social Circumstances in Which It Emerges." *Current Sociology Review*, 62 (6): 905-927.
- Walzer, M. (2004) *On Tolerance*. Tehran: Shirazeh Publication [in Persian].
- Yazdkhasti, G. Ghasemi, V. & Vahida, V. (2011) "Theoretical and Empirical Analysis of Hypothesis on Correlation between Cultural Contacts and Cultural Intelligence." *Journal of Iran Cultural Research*, 4 (2): 133-162 [in Persian].

پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران
سال هشتم، شماره پیاپی ۲۵، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۸
تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۵/۱
صص ۸۷-۱۰۶

تبیین جامعه‌شناختی رابطه هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی بین شهروندان شهر یاسوج

سید صمد بهشتی، استادیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه یاسوج، ایران*

sbeheshty@yu.ac.ir

مصطفی علیزاده‌آرند، کارشناس ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه قم، ایران

mostafasin42@gmail.com

زهرا کنعانی، کارشناس ارشد علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، ایران

km.zahra69@gmail.com

چکیده

همزیستی مسالمت‌آمیز انسان‌ها در اجتماعات گوناگون، از دغدغه‌های دیرینه اعضای جامعه بوده است و همواره انسان‌ها سعی کرده‌اند برای بهبود روابطشان در حد امکان با افکار و سلیقه‌های فرهنگی متفاوت کنار بیایند. اینگونه کنار آمدن و مدارا نسبت به همدیگر از مؤلفه‌های گوناگونی از جمله هوش فرهنگی تأثیر می‌گیرد. پژوهش حاضر رابطه میان هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی را بررسی کرده است. این پژوهش به روش پیمایشی با نمونه‌ای ۴۰۰ نفری از ساکنان شهر یاسوج به شیوه نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انجام شده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه هوش فرهنگی استاندارد ارلی و انگ (2003) و پرسش‌نامه محقق‌ساخته مدارای اجتماعی بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها با به‌کارگیری نرم‌افزار Amos و با فن مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شده است. نتایج نشان دادند میزان تأثیر هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی ۰/۳۴ است و هوش فرهنگی ۱۲ درصد واریانس متغیر مدارای اجتماعی را تبیین می‌کند. واژه‌های کلیدی: هوش فرهنگی، مدارای اجتماعی، یاسوج

* نویسنده مسؤول: ۰۹۱۳۴۳۵۳۱۷۷

مقدمه و بیان مسئله

درهم‌تنیدگی بیش از پیش از پیش دنیای امروز بر اثر گسترش فناوری ارتباطات، سهولت حمل‌ونقل، دسترسی به رسانه‌ها و صنعت گردشگری سبب شده است گروه‌ها و فرهنگ‌های مختلف بیش از سده‌های قبل در رویارویی با یکدیگر قرار بگیرند. همچنین وضعیت نامتعادل اقتصادی و موقعیت‌های متنوع درآمدی و شغلی سبب شده است تعداد زیادی از افراد نقل مکان کنند و بهبود وضعیت زندگی خود را در مکان‌های دیگری جستجو کنند. این مهاجرت‌ها تنها مهاجرت صرف و رویارویی افراد نیست؛ بلکه در معنای کلی‌تر رویارویی فرهنگ‌هاست؛ زیرا هر فرد نماینده فرهنگی است که در آن رشد یافته است.

بسیاری از بررسی‌ها نشان می‌دهد مهاجران در چگونگی عملکرد در محیط‌های جدید با مشکل روبه‌رو هستند و دلیل عمده آن این است که آنها قابلیت سازگاری با وضعیت فرهنگی جدید را ندارند و نمی‌دانند چگونه باید با شرایط و محیط جدید تعامل داشته باشند. همین امر آنها را دچار مشکلاتی می‌کند که در ادبیات جامعه‌شناختی از آن با عنوان‌های مختلفی از جمله «شوک فرهنگی» یاد می‌شود. شوک فرهنگی عبارت است از وضعیت اضطراب‌آور و گیج‌کننده‌ای که سبب بی‌اعتمادی فرد هنگام کارکردن در محیط جدید می‌شود (شیران، ۱۳۹۱: ۴۲؛ Christofi & Charles, 2007: 55). در این حالت افراد میهمان در وضعیت فرهنگی جدید با نگرانی‌ها و سردرگمی‌هایی روبه‌رو می‌شوند که این احساسات، انطباق اجتماعی و عملکرد مطلوب آنها را کاهش می‌دهد و سبب ایجاد استرس‌های شخصی و ناامیدی آنها می‌شود (Osland & Osland, 2005: 95; Rose et al., 2008: 506; Takeuchi, 2010: 10).

از مهم‌ترین راهکارها برای بیرون‌رفتن از این مشکلات و انطباق با وضعیت فرهنگی جدید این است که افراد از تنوع فرهنگی آگاه باشند و بتوانند تعاملی متناسب با فرهنگ جدید را در خود تقویت کنند و نسبت به وضعیت فرهنگی و نگرش‌های جدید تحمل بیشتری از خود نشان دهند؛ بنابراین،

لازم است انسان‌ها درک کافی از وضعیت فرهنگ‌های مختلف داشته باشند و خود را با آنها وفق دهند. این نوع از توانایی انسان که می‌توان از آن به منزله شاخصی برای سازگاری با محیط جدید یاد کرد، هوش فرهنگی نام دارد (اصانو و خدای، ۱۳۹۳: ۷۵). در چنین مواقعی درک از وضعیت فرهنگی جدید به منزله یکی از توانایی‌های انسان، گره‌گشای مشکلات غیرمنتظره است. این نوع شناخت و درک مناسب به هوش فرهنگی فرد بستگی دارد.

انسان موجودی اجتماعی است و برای ادامه زندگی به ارتباط با انسان‌هایی نیاز دارد که از نظر فرهنگی با هم متفاوت‌اند. همچنین روند رو به رشد مهاجرت ناشی از مدرنیته و افزایش الزامات جابه‌جایی انسان‌ها با فرهنگ‌های مختلف، ضرورت توجه به مقوله مدارای اجتماعی را دوچندان می‌کند؛ زیرا نفهمیدن دیگران با فرهنگ‌های مختلف ریشه بسیاری از معضلات امروزی در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی است.

به تعبیر فلچر مدارای عملی است که به مردم اجازه می‌دهد عقاید یا ویژگی‌های دیگران را دوست نداشته باشند یا حتی از آنها متنفر باشند؛ اما به جنگ آزاردهنده علیه آنها اقدام نکنند (فلچر، ۱۳۸۳؛ به نقل از عسکری و شارع‌پور، ۱۳۸۸: ۵). امروزه مدارای اهمیت بسیار اساسی در زندگی انسان‌ها دارد؛ زیرا بسیاری از تعصبات، بنیادگرایی‌ها، ترورها و نزاع‌ها به نبود مدارای بین مردم مربوط است. توجه به این موضوع در ایران اهمیت فراوانی دارد؛ زیرا در این کشور تنوع قومی، فرهنگی و مذهبی و اختلاف منافع زیادی وجود دارد و تضارب این منابع هویتی و منافع، اجتناب‌ناپذیر است و پتانسیل این را دارد که اسباب ناامنی شهروندان را فراهم کند.

این موضوع درباره استان کهگیلویه و بویراحمد و شهر یاسوج نیز صدق می‌کند؛ زیرا شهر یاسوج به دلیل مرکز استان بودن، در سال‌های گذشته بسیار مهاجرپذیر بوده و این امر جدای از افزایش جمعیت با فرهنگ‌های مختلف و ناهماهنگ با امکانات شهری، انواع آسیب اجتماعی را در این شهر افزایش داده است که ریشه

هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی را بررسی کرده باشد؛ این در حالی است که نیاز به پژوهش در این زمینه بیش از پیش احساس می‌شود؛ البته درباره هر دو متغیر موجود در موضوع به صورت مجزا پژوهش‌هایی انجام شده است که برخی از آنها در ادامه بیان می‌شوند:

قاضی نژاد و اکبرنیا (۱۳۹۶) در پژوهش «دینداری: مدارای اجتماعی یا فاصله اجتماعی، پیمایشی در میان مسلمانان و مسیحیان شهر تهران» که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای میان ۲۴۰ نفر از شهروندان تهران انجام دادند، دریافتند بین میزان دینداری و فاصله اجتماعی مسلمانان و مسیحیان رابطه مستقیم وجود دارد؛ در حالی که میان مدارای اجتماعی و فاصله اجتماعی آنها رابطه‌ای معکوس برقرار است.

تاریوردی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش «نقش هوش فرهنگی در تسهیل انسجام گروهی بازیکنان لیگ برتر هندبال» نشان دادند بین هوش فرهنگی و مؤلفه‌های آن با انسجام تیمی و عملکرد بهتر بازیکنان، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ بنابراین، برای آنکه مربیان بتوانند تاکتیک‌های مدنظر خود را در راستای موفقیت تیم اجرا کنند، پیشنهاد می‌شود به هوش فرهنگی تیم توجه کنند.

فیروزجاییان و همکاران (۱۳۹۵) پژوهش «بررسی جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه فرهنگی بر ارتباطات میان‌فردی با تأکید بر مدارای اجتماعی» را بین همه جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال شهر ساری با حجم نمونه ۴۰۰ نفر انجام دادند و نتیجه گرفتند که سرمایه فرهنگی تأثیر مستقیمی بر مدارای اجتماعی فرد دارد. همچنین سازه سرمایه فرهنگی ۳۱ درصد از سازه مدارای اجتماعی را تبیین می‌کند.

اصانلو و خدای (۱۳۹۳) در پژوهش «اثر هوش فرهنگی بر شوک فرهنگی و سازگاری میان فرهنگی و عملکرد شغلی افراد در سازمان‌ها» بیان کردند که سه متغیر هوش فرهنگی، شوک فرهنگی و سازگاری میان فرهنگی، عوامل تأثیرگذار بر عملکرد افراد در سازمان‌ها هستند.

شریفی (۱۳۹۲) مدارای اجتماعی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن را بین شهروندان ساکن تهران سنجیده است. نتایج نشان

برخی از آنها در ناسازگاری و تعارضات فرهنگی و مدارانکردن مردم است. برای مثال میانگین فراوانی نزاع دسته‌جمعی در فاصله سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۱ برای کل کشور معادل ۱۱/۸ مورد به ازای هر صد هزار نفر بوده است؛ این میزان برای استان کهگیلویه و بویراحمد معادل ۱۸ مورد بوده است که نسبت به میانگین کشوری بسیار بالاتر است و در مقایسه با استان‌های دیگر رتبه پنجم را به خود اختصاص داده است (وزارت کشور، ۱۳۸۳: ۱۳۵). همچنین در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷، ۲۱۰۰۰ فقره نزاع و درگیری (به‌طور میانگین روزی ده نزاع) در سطح استان به وقوع پیوسته است که حدود ۱۰ درصد از این نزاع‌ها، جمعی و ۹۰ درصد فردی بوده است (حقی و افشار، ۱۳۸۷: ۱۷۲). در سال ۱۳۹۱ تعداد نزاع‌های دسته‌جمعی در سطح استان ۲۱۳ مورد بوده است که در سال ۱۳۹۲ به ۱۸۳ نزاع کاهش یافته است (شریعت‌پناهی و دانایی، ۱۳۹۵: ۴۰).

به‌علاوه براساس سالنامه آماری سازمان پزشکی قانونی کشور، استان کهگیلویه و بویراحمد در سال ۱۳۹۵ در رتبه دوم میزان معاینات نزاع برحسب جمعیت به‌ازای هر صد هزار نفر قرار داشته است. در ۹ ماه اول سال ۱۳۹۵ تعداد ۴۳۷۵ نفر با ادعای نزاع برای معاینه به اداره‌های پزشکی قانونی استان مراجعه کرده‌اند که این رقم در مدت مشابه در سال گذشته تعداد ۴۲۶۷ نفر بوده و به میزان ۲۰۵ درصد رشد داشته است (یاسوج، ۱۳۹۶). توجه به سطح مهاجرپذیری این استان و به‌ویژه شهر یاسوج و تنوع فرهنگی به‌وجودآمده از آن در کنار آمارهای مطرح‌شده در زمینه نزاع فردی و جمعی در سال‌های اخیر، سطح مدارای اجتماعی پایین آن در مقایسه با سایر استان‌ها را نشان می‌دهد. انگیزه و هدف این پژوهش، بررسی موضوع رابطه بین هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی و پاسخگویی به این سؤال است که هوش فرهنگی مردم چه تأثیری بر سطح مدارای اجتماعی آنان دارد.

پیشینه تجربی

با وجود جستجوهای انجام‌شده پژوهشی یافت نشد که مسئله

مصاحبه انجام شده است، نتیجه گرفتند که زندگی در محیط چنددینی سبب می‌شود درک متقابل و مدارا نسبت به خانواده‌ای که به تازگی مسلمانان شده‌اند، افزایش یابد.

تسای و لاورنس^۲ (2011) و ایچن^۳ (2009) بیان کردند که میزان هوش فرهنگی بر سازگاری فرهنگی مؤثر است. همچنین نشان دادند از طریق هوش فرهنگی می‌توان سازگاری بین فرهنگی را پیش‌بینی کرد و مدارا مستلزم برقراری ارتباط و همزیستی مسالمت‌آمیز و دوری از تعصبات است (Van in: Doorn, 2014: 918).

پژوهش فروس و همکاران^۴ (2008) درباره مدارای سیاسی با غضب خدا در آمریکا نشان داد نوع فهم از خدا سبب تأثیر منفی دینداری بر مدارای سیاسی شده است. نگرش شخصی نسبت به انتقام‌جو بودن خدا، سطح تأثیر دینداری بر مدارای سیاسی را تعیین می‌کند.

هالپرن^۵ (2003) در پژوهش «تأثیر تحصیلات عالی بر مدارا در میان دانشجویان دانشگاه ایلنی هندرسن» به روش پیمایشی، نتیجه گرفت که معنای مدارا میان دانشجویان سال اول تا سال سوم در حال افزایش بوده است؛ اما مدارا برای دانشجویان سال آخر کاهش یافته است؛ بنابراین، به‌طور کلی رابطه بین مدارا و تحصیلات مثبت است؛ اما معنی‌دار نیست.

مبانی نظری

هوش فرهنگی

هسته اصلی تشکیل‌دهنده هوش فرهنگی، توانمندی افراد یا گروه‌های اجتماعی در تعامل اجتماعی سازنده با افراد یا گروه‌های اجتماعی دارای فرهنگ متفاوت است (یزدخواستی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۹). نخستین بار ارلی و انگ از پژوهشگران دانشکده کسب و کار لندن، در سال ۲۰۰۳ اصطلاح هوش فرهنگی را مطرح کردند و در دانشگاه استنفورد، در کتاب هوش فرهنگی: تبادلات فردی میان فرهنگ‌ها به چاپ

می‌دهند بین احساس امنیت، اعتماد و روابط درون‌گروهی رابطه‌ای معنادار وجود دارد؛ در حالی که بین روابط برون‌گروهی و مدارای اجتماعی رابطه معناداری وجود ندارد.

بهشتی و رستگار (۱۳۹۱) پژوهش «تبیین جامعه‌شناختی مدارای اجتماعی و ابعاد آن در بین اقوام ایرانی» را به روش پیمایشی در شهر اصفهان انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که متغیر قومیت، جامعه‌پذیری قومی، قوم‌مداری و سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی افراد تأثیرگذارند. آنها به این نتیجه دست یافتند که میزان مدارای اجتماعی میان اقوام ایرانی کمی از سطح میانگین بالاتر است.

جهانگیری و افراسیابی (۱۳۹۰) در پژوهشی درباره خانواده‌های شهر شیراز و مدارای اجتماعی، نشان دادند متغیرهای تحصیلات والدین، استفاده از رسانه‌ها، امکانات زندگی، درآمد خانواده، روابط اجتماعی و فعالیت مدنی اعضای خانواده، رابطه معناداری با مدارا در فضای خانواده دارند.

مقتدایی (۱۳۸۹) با بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مدارای اجتماعی، نشان داد جزم‌اندیشی رابطه معکوسی با مدارای اجتماعی دارد؛ در صورتی که ابراز وجود، اعتماد اجتماعی، احساس امنیت و تحصیلات، رابطه مثبت و معنی‌داری با مدارا دارند.

قاسمی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش «تحلیلی بر هوش فرهنگی و الگوهای تقویت آن» که به روش اسنادی انجام شده است، بیان می‌کنند که هوش فرهنگی قابلیت آموزش و یادگیری را دارد. بدین ترتیب، بی‌توجهی به ابعاد چندگانه هوش از جمله هوش فرهنگی سبب تربیت نامتوازن در افراد می‌شود.

شارع‌پور و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش «رابطه سرمایه اجتماعی با مدارا در بین دانشجویان دانشکده‌های علوم اجتماعی دانشگاه تهران و دانشگاه علامه طباطبایی» نشان دادند سرمایه اجتماعی و اعتماد رابطه معکوس و معنی‌داری با مدارا دارند.

سیتانگ و همکاران^۱ (2013) در پژوهش «فرهنگ مدارا در خانواده‌های تازه‌مسلمان مالزی» که به روش کیفی و با ابزار

¹ Sintang et al.

² Tsai & Lawrence

³ Yi-Chen

⁴ Froese et al.

⁵ Halpern

شناختی، فراشناختی، انگیزشی و رفتاری را شامل می‌شود.

مدارای اجتماعی

واژه مدارا^۴ از ریشه لاتین تولرو^۵ به معنای تحمل کردن و از مصدر تولو^۶ به معنی حمل کردن و اجازه‌دادن گرفته شده است (ژاندرن، ۱۳۷۸: ۱۷). دهخدا مدارا را به معنای «صلح و آشتی نمودن، ملایمت، شفقت، تحمل کردن و سازگاری نشان دادن» آورده است (دهخدا، ۱۳۷۳: ذیل مدخل مدارا). از منظر فلسفی مدارا یا رواداری، ساختاری سه‌بعدی است که ابتدا باید وضعیت یا امری وجود داشته باشد که موافقت نکردن نسبت به آن صورت گیرد. دوم، تمهیداتی در کار باشد که مداراگر را به مداخله نکردن ترغیب کند و سوم، مداخله نکردن باید فراتر از ضعف یا بی‌تفاوتی باشد. بر این اساس مدارا فرایندی اجتماعی و رابطه‌ای متقابل است (پایا، ۱۳۸۱: ۱۲۶). مدارا یعنی توجه به دیگران و تحمل تفاوت‌ها، تعامل مسالمت‌آمیز با فرهنگ‌های مختلف و کشف زمینه‌های مشترک (Lyness, 2006: 2). مدارا از نظر مارتین^۷ (1964) یعنی پیش‌دوری نکردن. دیگران نیز مانند گالاتوتی^۸ (2002) و دیز^۹ (2004) مدارا را فضیلتی اجتماعی می‌دانند که سبب همزیستی مسالمت‌آمیز می‌شود (به نقل از جهانگیری و افراسیابی، ۱۳۹۰: ۱۵۸). والزر، فیلسوف آمریکایی، مدارا را وضعیتی از نگرش یا حالت روحی توصیف می‌کند که ممکن است معانی مختلفی داشته باشد: اول نوعی نگرش پذیرش براساس تسلیم، دوم، نگرش براساس بی‌اعتنایی، سوم، خویش‌داری اخلاقی، چهارم، اشتیاق به آموختن از دیگران و پنجم، تأیید و صحنه‌گذاشتن بر وضعیت جدید بر مبنای علاقه زیباشناختی (والزر، ۱۳۸۳: ۱۶).

کوپر به مسئله مدارا از زاویه عقیدتی می‌نگرد که این نیز از معرفت‌شناسی او نشئت می‌گیرد. مدارای عقیدتی با

رساندند. از نظر آنها هوش فرهنگی به معنای قابلیت یادگیری الگوهای جدید در تعاملات فرهنگی و ارائه پاسخ‌های رفتاری مناسب به این الگوهاست (Early & Ang, 2003: 52). از نظر باکس جیمز^۱ (2014)، هوش فرهنگی دانشی است که به افراد کمک می‌کند شباهت‌ها و تفاوت‌های فرهنگی را به درستی درک کنند نه اینکه آنها را نادیده بگیرند. هوش فرهنگی همان ظرفیت‌های شخصی برای تعامل مؤثر با فرهنگ‌های گوناگون است (in: Brislin et al., 2006: 43).

دانشمندان و پژوهشگران مختلفی هوش فرهنگی را تعریف کرده‌اند؛ از جمله این تعاریف عبارت‌اند از: توانایی افزایش اطلاعات و درک آنها در موقعیت‌های چندفرهنگی (Early & Peterson, 2004: 102)؛ سازگاری مسالمت‌آمیز با مجموعه‌های فرهنگی جدید (Early et al., 2006: 10)؛ تعامل متناسب با فرهنگ‌های گوناگون (Thomas, 2006)؛ رویکرد خلاق و انعطاف‌پذیر در تعامل‌های بین‌فرهنگی (Thomas & Inkson, 2003: 23-25)؛ به بیان دیگر، هوش فرهنگی مجموعه‌ای از بینش‌های فردی مورد نیاز برای انطباق با موقعیت‌های فرهنگی مختلف است؛ در واقع، فرد دارای هوش فرهنگی زیاد، در درک تصمیم‌گیری و معیارهای به‌کاررفته در فرهنگ‌های مختلف، قدرت بیشتری دارد (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۲).

ارلی و موساکوفسکی^۲ (2004) بر این باورند که هوش فرهنگی در راستای هوش عاطفی و اجتماعی است. از نظر آنها هوش عاطفی یعنی افراد با فرهنگ خود آشنا هستند و برای تعامل با دیگران از روش‌های فرهنگی خود استفاده می‌کنند؛ اما هوش فرهنگی هنگامی رخ می‌نماید که با افراد در محیط‌ها و فرهنگ‌های جدید سروکار داریم. هوش فرهنگی، مرحله مدرنی از هوشمندی است که امکان میانجی‌گری و مدیریت روابط در فضاهای فرهنگی متنوع را فراهم می‌کند؛ یعنی موانع ارتباطی بین فرهنگی را کاهش می‌دهد و مانند حلقه‌ای است که در محیط‌های متنوع فرهنگی انسجام و هماهنگی ایجاد می‌کند (فیاضی و جان‌ناراحمدی، ۱۳۸۵: ۴۱-۴۲)؛ با این حال ارلی و پترسون^۳ (2004) الگوی دیگری از هوش فرهنگی را توسعه دادند که ابعاد

⁴ Toleration

⁵ Tolero

⁶ Tolero

⁷ Martin

⁸ Galeotti

⁹ Dees

¹ Jeans

² Early & Mosakowski

³ Early & Peterson

اجتماعی وسیع‌تر و متنوع‌تر و در انجمن‌های داوطلبانه عملکرد بهتری دارند؛ بنابراین، مدارای بیشتری دارند. از دیگر عوامل زمینه‌ای مؤثر بر عوامل اجتماعی، محل زندگی افراد است؛ به طوری که افراد ساکن در مناطق شهری مدارای بیشتری دارند؛ زیرا آنها فرصت بیشتری در رویارویی با دیگری‌های متفاوت را تجربه می‌کنند (جهانگیری و افراسیابی، ۱۳۹۰: ۱۵۷).

چارچوب نظری

میان نظریه‌های مربوط به هوش فرهنگی و نظریه‌های مربوط به مدارای اجتماعی به طور مجزا، دیدگاه ارلی و انگ^۹ (۲۰۰۳) درباره هوش فرهنگی و دیدگاه‌های وگت (۱۹۹۷)، موتز (۲۰۰۲) و ویلکینسون^{۱۰} (۱۹۹۶) درباره مدارای اجتماعی، مبنای چارچوب نظری پژوهش قرار گرفته‌اند.

از نظر ارلی و انگ (۲۰۰۳) هوش فرهنگی شامل چهار بعد زیر است:

۱- بعد فراشناختی هوش فرهنگی به سطح آگاهی فرهنگی فرد اطلاق می‌شود؛ یعنی توانمندی ذهنی، خلاقیت و قدرت تحلیلگری. این هوش فرهنگی به فرد اجازه می‌دهد پیش‌داوری‌های خود درباره سایر فرهنگ‌ها را کنار بگذارد و قوانین جدیدی را برای تعامل اجتماعی در محیط فرهنگی جدید ابداع کند و توسعه دهد؛ بنابراین، هوش فرهنگی فراشناختی به معنای فرایندهای ذهنی است که افراد برای فهم فرهنگ‌های مختلف به کار می‌برند. بعد فراشناختی هوش فرهنگی، به سطح هوشیاری فرد در رویارویی با تعاملات میان فرهنگی اطلاق می‌شود؛ یعنی آنها در رویارویی با وضعیت جدید درگیر تفکر، ارزیابی و برنامه‌ریزی می‌شوند (Imai & Gelfand, 2010: 84).

۲- بعد شناختی هوش فرهنگی، همان دانش و اطلاعاتی است که فرد درباره فرهنگ‌های مختلف در ذهن خود دارد؛ آشنایی با آداب و رسوم، ارزش‌ها، رفتارها و قوانین مربوط به

حقیقت‌یابی مرتبط است که به معنی خطاپذیری انسان و پذیرش میزانی از شک دستوری نسبت به درستی نظریه است (بشیری، ۱۳۷۴: ۷۳).

آلپورت^۱ (۱۹۸۵) بیان می‌دارد که فاکتور اصلی در افزایش مدارا میان گروه‌های مختلف، ارزیابی مثبت از این تعاملات به وسیله نهادها یا دولت است. همان طور مشارکت، برابری، حمایت نهادی و فرصت‌سازی شروطی‌اند که سبب بهبود روابط میان‌گروهی و افزایش مدارای اجتماعی می‌شوند. موتز^۲ (۲۰۰۲) نیز بر این باور است که افزایش تعاملات و ارتباطات میان فرهنگ‌های مختلف سبب افزایش نگرش مثبت نسبت به فرهنگ‌های مختلف از کشورهای دیگر می‌شود. همچنین آندرو فایالا^۳ (۲۰۰۵) در کتاب *مدارا و زندگی اخلاقی*، مدارا را نیازمند فهم پیچیده از خود و تعهدات اخلاقی می‌داند (به نقل از بهشتی و رستگار، ۱۳۹۱: ۱۷-۱۸).

در زمینه مدارا و عوامل مؤثر بر آن، رویکردهای مختلفی وجود دارند که هر کدام بر جنبه و عاملی خاص تأکید کرده‌اند. عده‌ای مدارا را ناشی از تماس افراد متفاوت با یکدیگر می‌دانند؛ بنابراین، افرادی که در تماس با شبکه اجتماعی گسترده‌تری هستند مدارای بیشتری دارند؛ مانند کوت و اریکسون^۴ (۲۰۰۹) و دیکسون و روزنباوم^۵ (۲۰۰۴) (به نقل از جهانگیری و افراسیابی، ۱۳۹۰: ۱۵۹-۱۵۸). برخی پژوهشگران از جمله شاتز^۶ (۲۰۰۴)، کوینتلر^۷ (۲۰۰۸) و گیسون^۸ (۲۰۰۸) با اشاره به ارتباط مدارا با دموکراسی، معتقدند مدارای اجتماعی از عناصر اصلی موفقیت دموکراسی است؛ به ویژه در جایی که کثرت گروه‌ها سبب مقاومت در واگذاری قدرت می‌شود و آزادی مدنی را با مشکل روبه‌رو می‌کند (به نقل از بهشتی و رستگار، ۱۳۹۱: ۱۳).

بررسی‌ها نشان می‌دهند افراد دارای تحصیلات بالاتر، شبکه

¹ Alport

² Mutz

³ Fiala

⁴ Cote & Erickson

⁵ Dixon & Rosenbaum

⁶ Schatz

⁷ Quintelier

⁸ Gibson

⁹ Early & Ang

¹⁰ Wilkinson

گردهمایی افراد با عقاید مخالف را می‌پذیرد و ایجاد نهادهای مختلف برای حل و فصل تضادها را قبول دارد. ۳- مدارای هویتی: بعد دیگری از مدارا که طبق آن افراد نسبت به ویژگی‌های هویتی مانند ملیت، جنس، نژاد، زبان و دین از خود مدارا نشان می‌دهند. ۴- مدارای رفتاری: بیان‌کننده وجودناشتن سخت‌گیری نسبت به رفتارهای قانونی و غیرقانونی مانند روابط جنسی، مجرمان و بعضی جرم‌ها در جامعه است. در این میان عامل مدارا ممکن است فرد، گروه اجتماعی یا فرقه مذهبی و قومی یا حتی خود حکومت باشد که در هر صورت باید قدرت داشته باشد تا بتواند مدارا و نه تحمل از خود نشان دهد (به نقل از بشیریه، ۱۳۷۹: ۷۱). وگت مدارا را به سه دسته تقسیم می‌کند: مدارای سیاسی یعنی حق قائل شدن نسبت به آزادی‌های مدنی. مدارای اخلاقی یعنی مدارا نسبت به اعمال دیگران در فضای خصوصی و مدارای اجتماعی یعنی مدارا نسبت به ویژگی‌های غیراختیاری افراد که از بدو تولد همراه او هستند (به نقل از بهشتی و رستگار، ۱۳۹۱: ۱۲). از دیگر نظریه‌ها درباره مدارا، نظریه محرومیت نسبی و فاصله طبقاتی ویلکینسون (1996) است. طبق این دیدگاه کاهش شکاف و فاصله طبقاتی میان طبقات فقیر و غنی سبب افزایش مدارای اجتماعی می‌شود؛ بنابراین، کشورهای دارای شکاف طبقاتی کمتر، میزان جرم و جنایت، سلامت اجتماعی و به‌طور کلی مدارای اجتماعی بیشتری دارند (به نقل از بهشتی و رستگار، ۱۳۹۱: ۱۷).

وگت^۱ (1997) از مدارا به منزله گرایشی رفتاری نام برده است؛ به‌طوری که چنین نگرشی در خلال رفتار مشهود است. او معتقد است مدارا شامل نگرش منفی و حمایت از حقوق دیگران به‌طور همزمان است؛ به‌طوری که وجود همزمان این دو شرط مدارا قلمداد می‌شود. از نظر او مدارا به سه دسته

فرهنگ‌های دیگر (Ang et al., 2008: 102). در تعریف آنها از بعد شناختی هوش فرهنگی، بدیهی است در نظامی که فضای سازمانی و تعاملی آن از جهانی شدن تأثیر گرفته است، ضرورت دارد بفهمیم چرا برخی افراد در موقعیت‌های فرهنگی مختلف، موفق‌تر عمل می‌کنند. از نظر رز و کومار بعد شناختی یعنی مجموعه‌ای از دانش دربارهٔ هنجارها و قراردادهای فرهنگ‌های مختلف که ابعاد مختلف اقتصادی - حقوقی دارد (Rose & Kumar, 2008: 506).

۳- بعد انگیزشی هوش فرهنگی به علاقه‌مندی فرد در انطباق با فرهنگ جدید مربوط می‌شود؛ یعنی انگیزه ذاتی شخص که به او امکان لذت‌بردن از تعامل و رویارویی با فرهنگ‌های جدید را می‌دهد. این شخص در تعاملات خود احساس اعتماد به نفس دارد.

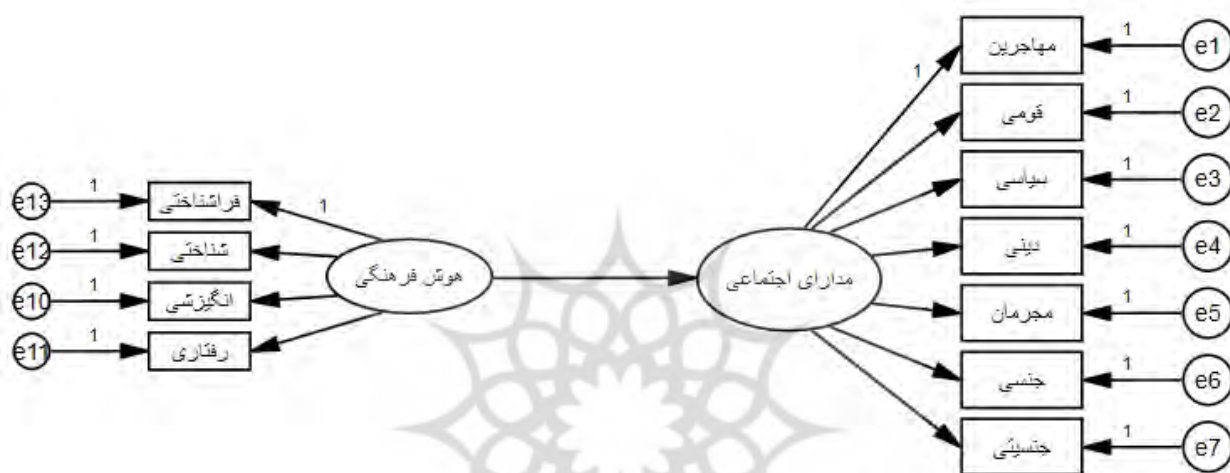
۴- بعد رفتاری هوش فرهنگی به این حیطة مربوط می‌شود که افراد تا چه اندازه قادرند مجموعه‌ای از مهارت‌های رفتاری، رفتارهای کلامی و غیرکلامی را در محیط‌های فرهنگی جدید به نمایش بگذارند (Ang et al., 2008: 103).

آلپورت (1985) با ارائه نظریه برخورد، معتقد است در موقعیت‌های مختلف، برخورد با افراد بیرون از گروه سبب افزایش مدارا میان گروه‌ها می‌شود. عامل تأثیرگذار در افزایش مدارا همان ارزیابی مثبت از این برخوردهاست. همچنین موتز (2002) بیان می‌دارد که افزایش ارتباطات و تعاملات با فرهنگ‌های مختلف، سبب می‌شود نگرش مثبتی نسبت به دیگر گروه‌ها و افراد ایجاد شود؛ بنابراین، مدارای اجتماعی در این مواقع از ارزیابی مثبت از تعاملات تأثیر می‌گیرد (به نقل از بهشتی و رستگار، ۱۳۹۱: ۲۴).

پیتر کینگ، مدارا را به چهار نوع تقسیم می‌کند: ۱- مدارای عقیدتی: مدارا نسبت به وجود یا تبلیغ عقاید مخالف با عقاید خود. او مدارای عقیدتی را باور به آزادی عقیده و دگراندیشی می‌داند. ۲- مدارای سازمانی: نوعی از مدارا که

¹ Vogt

در مجموع با وجود جستجوی گسترده، نظریه مشخصی درباره چگونگی تبیین وضعیت مدارای اجتماعی به وسیله هوش فرهنگی یافت نشد. مطالب مطرح شده این موضوع را بیان کردند که از مهم‌ترین عوامل وجودناداشتن مدارا، نداشتن ارتباط یا نداشتن آگاهی‌های لازم از سایر فرهنگ‌هاست؛ بنابراین، الگوی مفهومی پژوهش به شکل زیر تدوین شده است:

شکل ۱- الگوی مفهومی پژوهش

روش‌شناسی

پرسش‌نامه، در آزمونی مقدماتی ۴۰ نفر برای نمونه از جامعه آماری انتخاب شدند و پس از محاسبه میزان ضریب آلفای کرونباخ، گویه‌های هر متغیر برای همسان‌سازی درونی جرح و تعدیل شدند و در نهایت، پرسش‌نامه نهایی آماده و بین ۴۰۰ نفر از اعضای جامعه آماری توزیع شد.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری همه ساکنان بالای ۱۵ سال شهر یاسوج هستند که تعداد آنان طبق آخرین سالنامه آماری سال ۱۳۹۵، ۱۳۴۵۳۲ نفر است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). با استفاده از جدول حجم نمونه مورگان، حجم نمونه ۳۸۳ نفر به دست آمد؛ اما برای کسب اطمینان بیشتر به ۴۰۰ نفر رسانده شد. روش نمونه‌گیری، روش تصادفی ساده از نوع چندمرحله‌ای است.

مدارای سیاسی، اخلاقی و اجتماعی تقسیم می‌شود. منظور او از مدارای سیاسی، احترام به آزادی‌های مدنی دیگران است. مدارای اخلاقی نیز احترام به اعمال دیگران در فضای خصوصی است؛ اما مدارای اجتماعی به معنای مدارا نسبت به ویژگی‌های اکتسابی و انتسابی افراد است (به نقل از عسکری و شارع‌پور، ۱۳۸۸: ۵-۶).

این پژوهش به روش کمی و به شیوه پیمایش انجام شده و از نظر زمانی، مقطعی است. برای بررسی ادبیات نظری و پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، از روش اسنادی استفاده شده است. برای گردآوری بخشی از داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته و برای هوش فرهنگی از پرسش‌نامه استاندارد استفاده شده است. سطح تحلیل این پیمایش خرد و واحد تحلیل فرد است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی، بیشتر از نمودارها و جدول‌های فراوانی نسبی و در سطح استنباطی از همبستگی‌ها و آزمون‌های آماری مناسب و مدل‌سازی معادلات ساختاری (با استفاده از نرم‌افزار ایموس) استفاده شده است. اعتبار سؤالات پرسش‌نامه با اعتبار صوری و اعتبار سازه کسب شده است. برای حصول اطمینان از پایایی

هوش فرهنگی نام دارد (اصانلو و خدای، ۱۳۹۳: ۷۵).
متغیر وابسته پژوهش، مدارای اجتماعی است که مقوله‌ای بسیار وسیع با ابعادی متعدد است. در این پژوهش براساس نظریه‌های مختلف، ابعاد زیر برای این متغیر در نظر گرفته و با گویه‌های مناسب اندازه‌گیری شده‌اند. این ابعاد عبارت‌اند از: مدارای جنسیتی (مدارا نسبت به زنان و مدارا با روابط جنسی)، مدارای قومی (مدارا نسبت به اقوام)، مدارای سیاسی، مدارا نسبت به مهاجران، مدارای دینی و مدارا نسبت به جرم و مجرمان.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: به نظر می‌رسد بعد فراشناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بعد شناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد بعد انگیزشی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد بعد رفتاری هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

یافته‌ها

نمونه این پژوهش را ۵۳ درصد مرد و ۴۷ درصد زن تشکیل داده‌اند که به لحاظ سنی در محدوده سنی ۱۵ تا ۶۵ سال قرار داشته‌اند و همگی هنگام جمع‌آوری داده‌ها در شهر یاسوج سکونت داشته‌اند. از این تعداد ۴۳ درصد خود را بومی و ۵۴ درصد مهاجر معرفی کرده‌اند. به لحاظ سطح تحصیلات بیشترین فراوانی به سطح کارشناسی متعلق بوده است که کمی کمتر از ۵۰ درصد پاسخگویان را در بر می‌گیرد.

فرایند نمونه‌گیری به این صورت بود که ابتدا با استفاده از نقشه جامع شهر یاسوج، نواحی شهرداری و محله‌های شهری مشخص شدند. در گام بعد از بین ۳۴ محله، ۱۶ محله به صورت تصادفی مشخص شدند. در مرحله نهایی کوچه‌ها و بلوک‌های هر کدام از محله‌ها مشخص شدند و از پرسشگران خواسته شد با حضور در منازل بلوک‌های مشخص شده با یک نفر پاسخگوی بالای ۱۸ سال مصاحبه کنند.

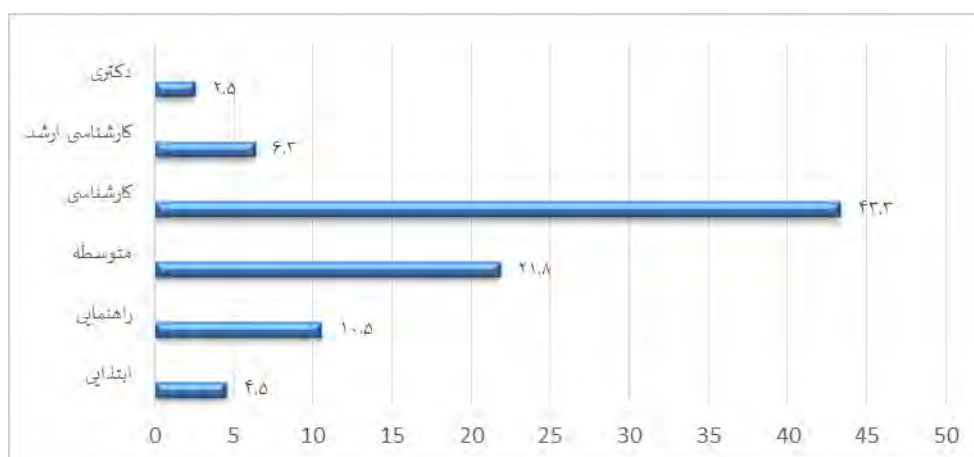
ابزار جمع‌آوری اطلاعات

هوش فرهنگی با استفاده از پرسش‌نامه استاندارد ارلی و انگ (2003) سنجیده شد. میزان پایایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ سنجیده شده است که ثبات و همسانی درونی پرسش‌نامه را بیان می‌کند.

ابزار سنجش مدارای اجتماعی نیز پرسش‌نامه بهشتی و رستگار (۱۳۹۱) بود که روایی و پایایی آن به اثبات رسیده است و پس از بازنگری و تعدیل گویه‌های آن، استفاده شد. اعتبار این پرسش‌نامه به روش صوری و اعتبار سازه به دست آمد و برای اطمینان از پایایی آن در آزمونی مقدماتی ۴۰ نفر از جامعه آماری برای نمونه انتخاب شدند و پرسش‌نامه آزمون شد تا نواقص احتمالی آن رفع شود؛ پس از تکمیل نهایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، گویه‌های دارای همبستگی پایین حذف شدند تا میزان آلفای متغیرها به بالاترین سطح ممکن برسد.

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل پژوهش هوش فرهنگی است. هوش فرهنگی عبارت از توانایی افراد در درک وضعیت فرهنگ‌های مختلف و توان انطباق با آنهاست. این نوع از توانایی انسان که می‌توان از آن به منزله شاخصی برای سازگاری با محیط جدید یاد کرد،

نمودار ۱- توزیع فراوانی تحصیلات پاسخگویان

متغیر مستقل این پژوهش هوش فرهنگی است. این متغیر با ۲۰ گویه در طیف لیکرت سنجیده شده است و پاسخگویان می‌توانسته‌اند نظر خود را با گزینه‌های خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد و خیلی زیاد بیان کنند. پاسخ‌ها نیز از یک تا پنج نمره‌گذاری شدند؛ بنابراین، میانگین طیف این متغیر در پرسش‌نامه نمره ۶۰ است. آماره‌های توصیفی این متغیر در جدول زیر گزارش شده‌اند.

لرها ۷۱ درصد اعضای نمونه را تشکیل داده‌اند؛ این در حالی است که ۲۱ درصد افراد از قوم فارس، ۵/۶ درصد از قوم ترک و بقیه از سایر اقوام بوده‌اند. به لحاظ وضعیت تأهل حدود یک‌سوم اعضای نمونه خود را مجرد و حدود دوسوم دیگر خود را متأهل معرفی کرده‌اند. نسبت مطلقه‌ها ۲ درصد بوده است.

یافته‌های توصیفی هوش فرهنگی

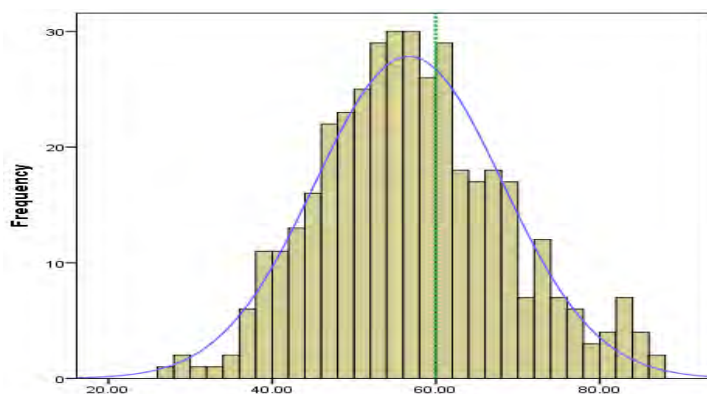
جدول ۱- آماره‌های متغیر هوش فرهنگی پاسخگویان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	دامنه	حداقل	حداکثر	میانگین طیف	درجه آزادی	T	sig
هوش فرهنگی	۵۶/۷	۱۱/۴۵	۶۰	۲۷	۸۷	۶۰	۳۹۹	-۵/۶	۰/۰۰۰

آزمون T تک‌نمونه‌ای با اطمینان ۹۹ درصد این نتیجه را تأیید می‌کند.

توزیع فراوانی این متغیر در نمودار زیر نشان داده شده است:

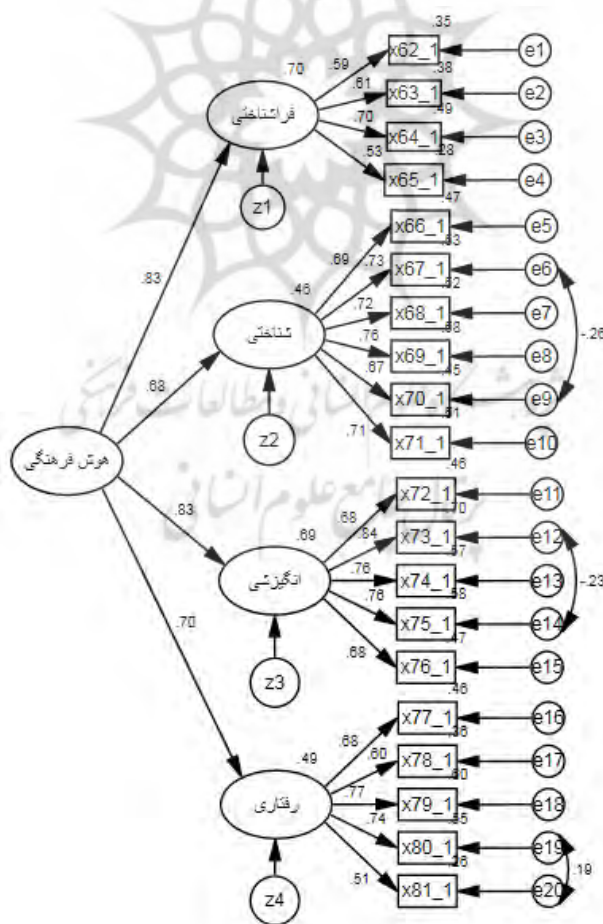
بر اساس جدول می‌توان نتیجه گرفت که توزیع آماری نمونه پژوهش طبیعی است و میزان هوش فرهنگی پاسخگویان بر مبنای ابزار به کار رفته در پژوهش در سطح نمونه و جامعه آماری پایین‌تر از سطح متوسط است. نتیجه

نمودار ۲- توزیع فراوانی متغیر هوش فرهنگی

موجود در الگو و میزان واریانس تبیین‌شده عامل‌های پنهان در الگو نشان‌دهنده اعتبار این سازه و قدرت بالای الگو در تبیین واریانس هر بعد از این متغیر است. الگوی اندازه‌گیری متغیر ذکرشده در شکل زیر نمایش داده شده است:

نتیجه ضریب آلفای کرونباخ به میزان ۰/۹۰۲ گویای پایایی مناسب این متغیر است. همچنین نتیجه تحلیل عاملی اکتشافی گویه‌ها نشان می‌دهد این گویه‌ها قادرند ۵۹ درصد واریانس متغیر هوش فرهنگی را تبیین کنند. بارهای عاملی بالای

شکل ۲- الگوی ۵ عاملی مرتبه دوم سازه هوش فرهنگی

براساس خروجی نرم‌افزار ایموس شاخص‌های برازش این الگو که در جدول زیر گزارش شده‌اند، کاملاً پذیرفتنی‌اند:

جدول ۲- شاخص‌های برازش الگوی ۴عاملی مرتبه دوم سازه هوش فرهنگی

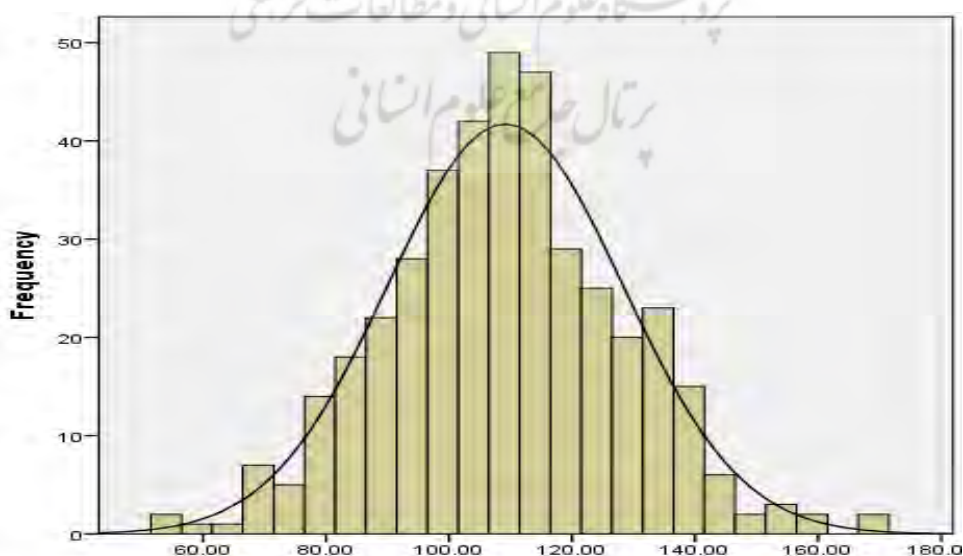
شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰٫۹۰-۱	۰٫۹۰-۱	۰٫۵۰-۱	۰٫۵۰-۱	۰-۰٫۰۸
الگو	۲/۸۶	۰/۹۰۱	۰/۹۰۹	۰/۷۴۴	۰/۷۸۰	۰/۰۶۷

یافته‌های توصیفی متغیر مدارای اجتماعی
 متغیر مستقل را مدارای اجتماعی تشکیل می‌دهد که در ابزار
 جدول زیر ابعاد این متغیر را به همراه آماره‌های مربوط به هر
 بعد نمایش می‌دهد:
 سنجش تهیه‌شده در این پژوهش از ۸ بعد تشکیل شده است.

جدول ۳- آماره‌های متغیر مدارای اجتماعی پاسخگویان و ابعاد آن

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	دامنه	حداقل	حداکثر
مدارا نسبت به مهاجران	۱۹/۵۵	۵/۷۲	۱/۹۹	۶۶	۶	۷۲
مدارا نسبت به اقوام	۹/۱۹	۲/۴۹	-۰/۲۰۷	۱۲	۳	۱۵
مدارا نسبت به سیاسی	۱۶	۴/۱۴	۰/۵۴۵	۳۷	۵	۴۲
مدارای دینی	۱۵	۴/۵	۰/۴	۲۰	۵	۲۵
مدارا نسبت به جرم	۱۵/۶	۵/۵۴	۰/۳۵	۲۳	۷	۳۰
مدارای جنسی	۱۱/۹۵	۳/۷۷	۰/۰۸۸	۱۶	۴	۲۰
مدارای جنسیتی	۱۸/۸	۴/۸۱	۰/۱۴۷	۲۰	۵	۲۵
مدارا نسبت به مجرمان	۷	۲/۸	۰/۶	۱۲	۳	۱۵
مدارای اجتماعی	۱۰۹/۲	۱۹/۱۴	۰/۰۷۱	۱۷۱	۵۴	۱۷۱

نمودار بافت‌نگار این متغیر نیز نشان‌دهنده توزیع حدوداً طبیعی آن است:

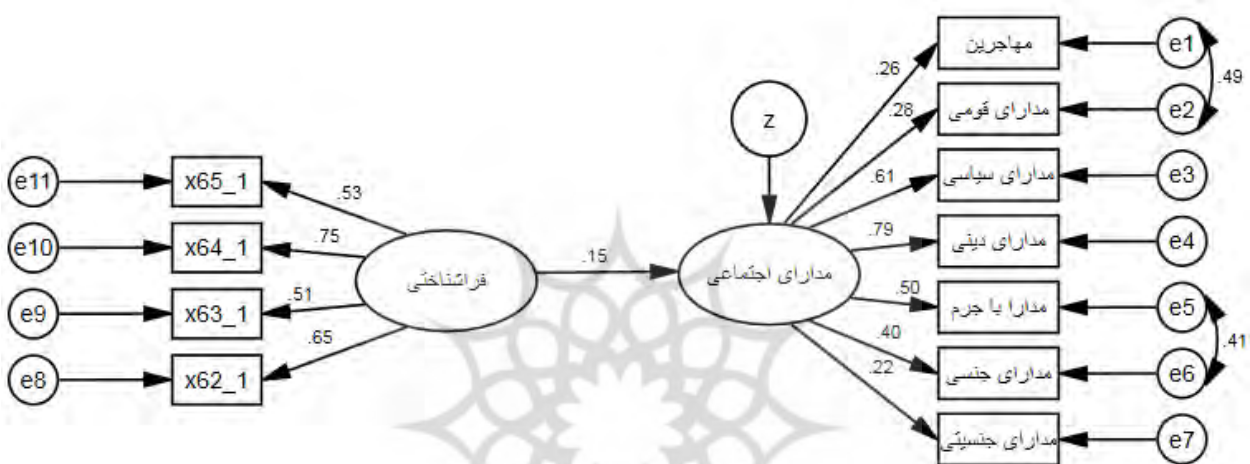
نمودار ۳- توزیع فراوانی مدارای اجتماعی پاسخگویان

یافته‌های استنباطی

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش در سطح نمونه و تعمیم آنها به جامعه آماری از مدل‌سازی معادلات ساختاری با به‌کارگیری نرم‌افزار ایموس استفاده شد. روند کار به این صورت بود که ابتدا الگوی اندازه‌گیری متغیر مدارای اجتماعی براساس نمرات عاملی متغیرهای تشکیل‌دهنده آن محاسبه و برازش آن با استفاده از شاخص‌های اصلاح نرم‌افزار به حداکثر ممکن

رسانیده شد. الگوی اندازه‌گیری ابعاد مختلف متغیر هوش فرهنگی نیز براساس گویه‌های موجود در پرسش‌نامه به بهترین برازش ممکن رسید؛ سپس برای آزمون فرضیه‌ها، روابط ساختاری بین عامل‌های مکنون اندازه‌گیری شدند. در ادامه نتایج فرضیه‌ها ارائه می‌شوند:

فرضیه اول: به نظر می‌رسد بعد فراشناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

شکل ۳- مدل معادله ساختاری اثر بعد فراشناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی

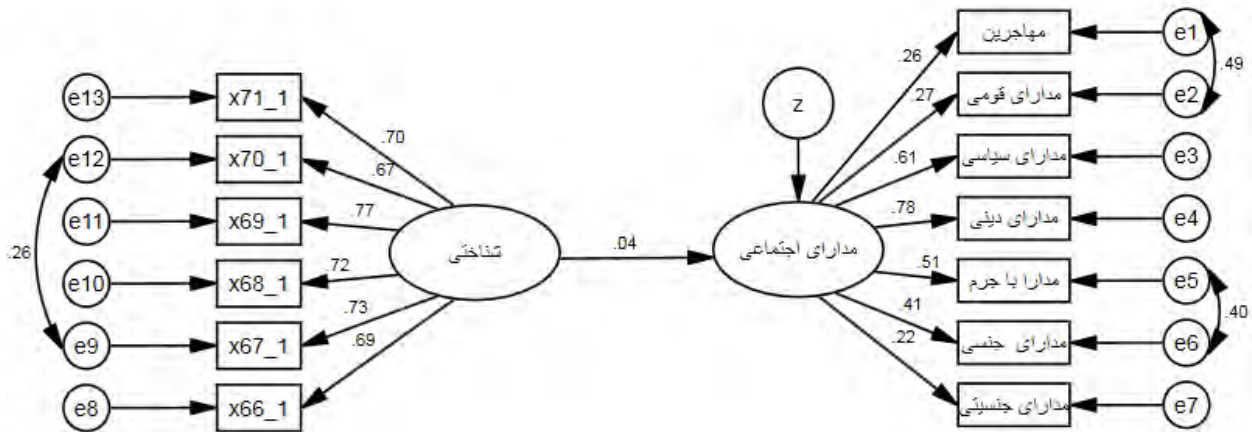
جدول ۴- شاخص‌های برازش الگو

شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰,۹۰-۱	۰,۹۰-۱	۰,۵۰-۱	۰,۵۰-۱	۰-۰,۰۸
الگو	۲,۵۲	۰,۹۱	۰,۹۲۳	۰,۶۵	۰,۶۸	۰,۰۹

و سطح معناداری آن (۰/۰۴) فرضیه پژوهش با اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می‌شود.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بعد شناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

شاخص‌های برازش الگو نشان‌دهنده برازش مناسب الگو هستند و بتای به‌دست‌آمده در الگو معنادار بودن اثر بعد فراشناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی به میزان ۰/۱۵ را نشان می‌دهد؛ با توجه به مقدار بحرانی این پارامتر (۱/۹۹)

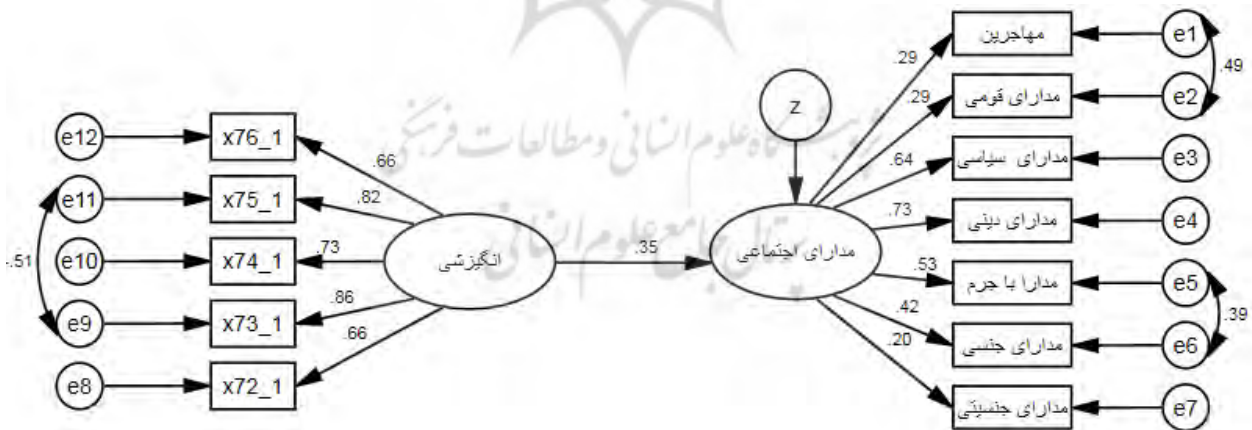
شکل ۴- مدل معادله ساختاری اثر بعد شناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی

جدول ۵- شاخص‌های برازش الگو

شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰,۹۰-۱	۰,۹۰-۱	۰,۵۰-۱	۰,۵۰-۱	۰-۰,۰۸
الگو	۱,۶۱	۰,۹۶۶	۰,۹۷۴	۰,۷۳	۰,۷۶۲	۰,۰۸

می‌شویم ($p= 0.487$)؛ بنابراین، فرضیه پژوهش پذیرفته نمی‌شود و فرض صفر پذیرفته می‌شود. فرضیه سوم: به نظر می‌رسد بعد انگیزشی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

شاخص‌های برازش الگو نشان‌دهنده برازش مناسب الگو هستند و بتای به دست آمده در الگو معنادار نبودن اثر بعد شناختی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی را نشان می‌دهد. به نوعی با پذیرفتن وجود این رابطه دچار ۴۹ درصد خطا

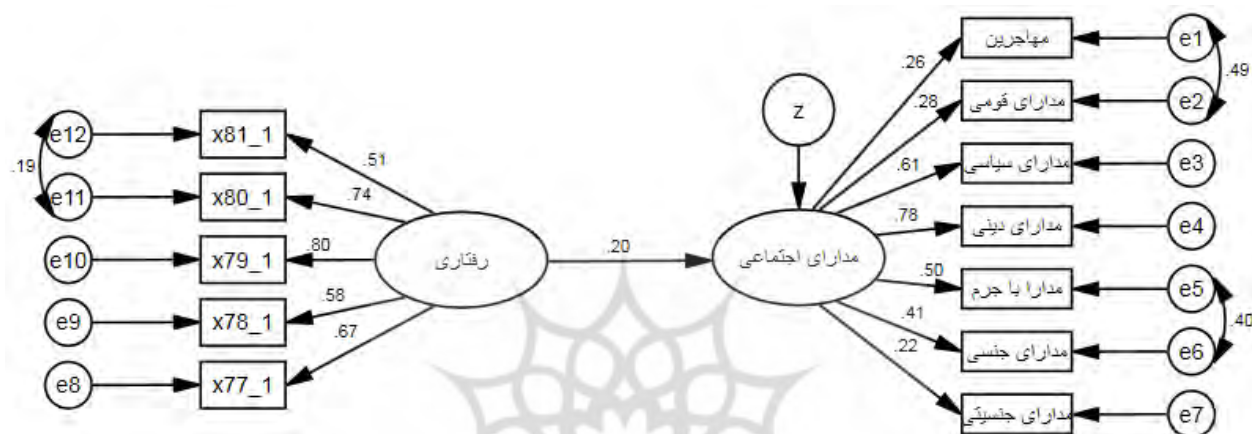
شکل ۵- مدل معادله ساختاری اثر بعد انگیزشی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی

جدول ۶- شاخص‌های برازش الگو

شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰,۹۰-۱	۰,۹۰-۱	۰,۵۰-۱	۰,۵۰-۱	۰-۰,۰۸
الگو	۲,۳۹	۰,۹۳۴	۰,۹۵	۰,۷۳	۰,۷۲	۰,۰۴۹

تغییر در انحراف معیار بعد انگیزشی هوش فرهنگی، ۰/۳۵ در انحراف معیار مدارای اجتماعی تغییر ایجاد می‌شود و جهت مثبت آن هم نشان می‌دهد با افزایش بعد انگیزشی هوش فرهنگی میزان مدارای اجتماعی افزایش می‌یابد. فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد بعد رفتاری هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

شاخص‌های برازش الگو نشان‌دهنده برازش مناسب الگو هستند و بتای به‌دست‌آمده در الگو معنادار بودن اثر بعد انگیزشی هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی به میزان ۰/۳۵ را نشان می‌دهد. با توجه به مقدار بحرانی این پارامتر (۳/۸۳) و سطح معناداری آن (۰/۰۰۰)، فرضیه پژوهش با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود. این رقم نشان می‌دهد با هر واحد

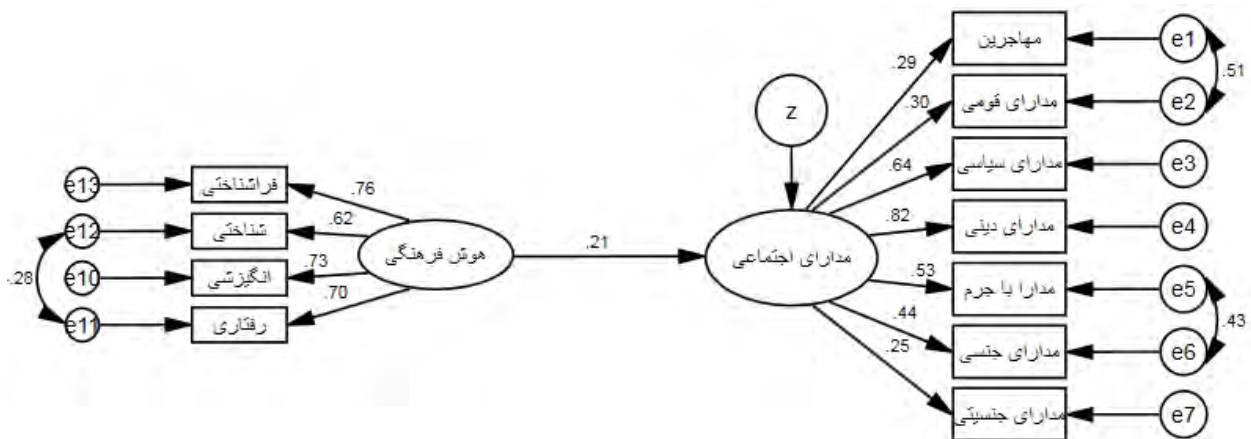
شکل ۶- مدل معادله ساختاری اثر بعد رفتاری هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی

جدول ۷- شاخص‌های برازش الگو

شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰,۹۰-۱	۰,۹۰-۱	۰,۵۰-۱	۰,۵۰-۱	۰-۰,۰۸
الگو	۲,۰۲	۰,۹۴	۰,۹۵	۰,۷۲	۰,۷۲	۰,۰۵

در ادامه برای آزمون فرضیه اصلی پژوهش، ابتدا الگوی اندازه‌گیری هوش فرهنگی محاسبه شده است. روند کار نیز به این صورت بوده است که برای بالا بردن دقت محاسباتی، ابتدا هر بعد از متغیر هوش فرهنگی که در فرضیه‌های قبلی به کار رفته است، براساس نمرات عاملی به یک متغیر تبدیل شده است و در نهایت، برحسب چهار متغیری که نشان‌دهنده ۴ بعد هوش فرهنگی اند، الگوی اندازه‌گیری آن محاسبه شده است و برای آزمون فرضیه اصلی پژوهش به کار گرفته شده است. فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثر می‌گذارد.

شاخص‌های برازش الگو نشان‌دهنده برازش مناسب الگو هستند و بتای به‌دست‌آمده در الگو معنادار بودن اثر بعد رفتاری هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی به میزان ۰/۲۰ را نشان می‌دهد. با توجه به مقدار بحرانی این پارامتر (۲/۶۰) و سطح معناداری آن (۰/۰۰۹)، فرضیه پژوهش با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود. این رقم نشان می‌دهد با هر واحد تغییر در انحراف معیار بعد رفتاری هوش فرهنگی، ۰/۲۰ در انحراف معیار مدارای اجتماعی تغییر ایجاد می‌شود و جهت مثبت آن هم نشان می‌دهد با افزایش بعد رفتاری هوش فرهنگی میزان مدارای اجتماعی افزایش می‌یابد.

شکل ۷- مدل معادله ساختاری اثر هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی

جدول ۸- شاخص‌های برازش الگو

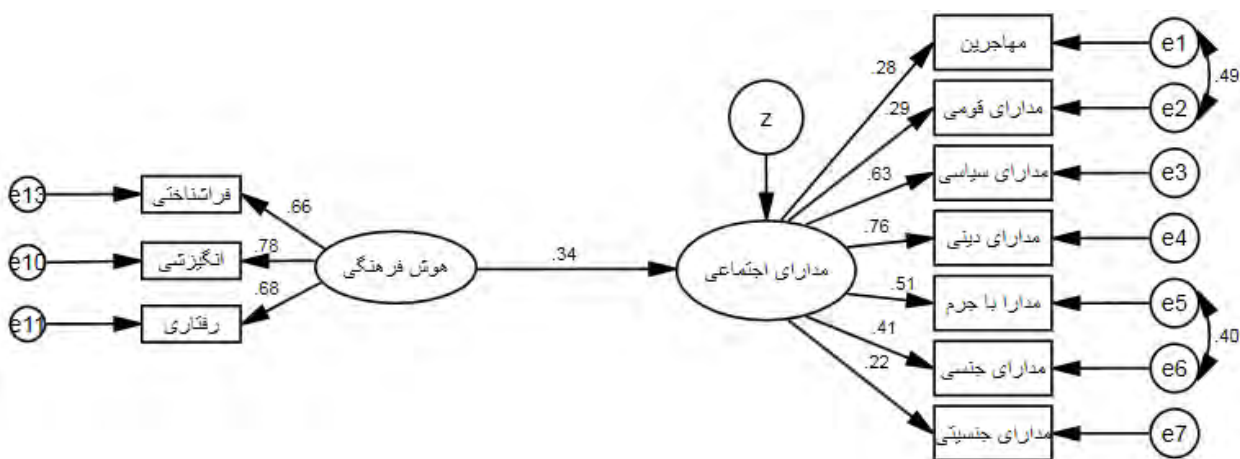
شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰,۹۰-۱	۰,۹۰-۱	۰,۵۰-۱	۰,۵۰-۱	۰-۰,۰۸
الگو	۳,۲۲	۰,۹۰۱	۰,۹۱۵	۰,۶۶۴	۰,۷۲	۰,۰۷۵

جنسیت بر رابطه دو عامل هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی، نشان می‌دهد مقدار بتای الگو برحسب گروه‌های جنسیتی تفاوت معنادار دارد؛ به این صورت که میزان بتا برای گروه مردان ۰/۲۱ و برای گروه زنان ۰/۳۴ برآورد شده و این تفاوت بین جامعه آماری معنادار است.

با حذف بعد شناختی هوش فرهنگی از الگو - که در فرضیه‌های قبل اثر معناداری بر مدارای اجتماعی نداشت - مقدار بتا به ۰/۳۴ افزایش پیدا می‌کند که نشان‌دهنده قدرت تبیین بالاتر الگوست. براساس این الگو هوش فرهنگی ۱۲ درصد تغییرات واریانس مدارای اجتماعی را تبیین می‌کند. در شکل زیر الگوی ذکر شده به همراه شاخص‌های برازش الگو آورده شده است:

شاخص‌های برازش الگو نشان‌دهنده برازش مناسب الگو هستند و بتای به دست آمده در الگو، معنادار بودن اثر هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی به میزان ۰/۲۷ را نشان می‌دهد. با توجه به مقدار بحرانی این پارامتر (۳/۱۳) و سطح معناداری آن (۰/۰۰۲)، فرضیه پژوهش با اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود. این رقم نشان می‌دهد با هر واحد تغییر در انحراف معیار هوش فرهنگی، ۰/۲۷ در انحراف معیار مدارای اجتماعی تغییر ایجاد می‌شود و به‌طور کلی با افزایش میزان هوش فرهنگی، میزان مدارای اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. براساس این الگو هوش فرهنگی ۷ درصد تغییرات واریانس مدارای اجتماعی را تبیین می‌کند.

تحلیل تعدیلگری الگوی ذکر شده درباره اثرگذار بودن

شکل ۸- مدل معادله ساختاری اثر هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی

اطمینان ۹۹ درصد میزان بتای الگو (۰/۳۴) در سطح جامعه آماری نیز معنادار است.

با توجه به مقدار بحرانی این پارامتر (۳/۵۲) و سطح معناداری آن (۰/۰۰۰) می‌توان چنین قضاوت کرد که با

جدول ۹- شاخص‌های برازش الگو

شاخص	CMIN/DF	TLI	CFI	PNFI	PCFI	RMSEA
دامنه پذیرفتنی	۱-۵	۰,۹۰-۱	۰,۹۰-۱	۰,۵۰-۱	۰,۵۰-۱	۰-۰,۰۸
الگو	۳,۰۱	۰,۹۱۳	۰,۹۲۴	۰,۶۶۴	۰,۶۵۷	۰,۰۶

نتیجه

فراشناختی و مدارای اجتماعی تأیید شد. بدین ترتیب سطح هوشیاری و خلاقیت ذهنی افراد سبب می‌شود پیش‌داوری‌ها و جهت‌گیری متعصبانه نسبت به موقعیت‌های فرهنگی و قومیتی متفاوت کمتر شود و در نتیجه، مدارای بیشتری از خود نشان دهند؛ زیرا جهت‌گیری‌ها و پیش‌داوری‌های جنبه ذهنی و بنابراین، فراشناختی‌اند. درباره بعد شناختی هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی رابطه معناداری مشاهده نشد. آماره‌های توصیفی متغیر هوش فرهنگی شناختی نشان دادند میزان پراکندگی پاسخ‌ها بسیار کم است و همین امر از عوامل رد شدن فرضیه مربوط به رابطه هوش شناختی با مدارای اجتماعی است. شاید از دلایل آن سنتی بودن جامعه مطالعه شده است که اعضای آن ارتباط اندکی با محیط‌های فرهنگی مختلف داشته‌اند؛ به طوری که ازدواج برون‌گروهی تا حد زیادی مرسوم نیست و این قبیل مسائل سبب می‌شود شناخت

امروزه انسان‌ها در عصری زندگی می‌کنند که از ویژگی‌های بارز آن تضارب افکار و تنوع فرهنگی است. بر همین اساس رفتار متناسب در موقعیت‌های اجتماعی متفاوت، از فاکتورهای مؤثر در بهبود و رشد تعاملات میان افراد محسوب می‌شود. این نوع توانایی انسان که در موقعیت‌های فرهنگی گوناگون رفتار متناسب با موقعیت از خود نشان می‌دهد و تحمل شرایط جدید برای فرد آسان‌تر می‌شود، هوش فرهنگی نام دارد. در این پژوهش سعی شده است تأثیر هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی بررسی شود. در همین راستا ارتباط میان ابعاد چهارگانه هوش فرهنگی یعنی بعد شناختی، بعد فراشناختی، بعد انگیزشی و بعد رفتاری در قالب الگوی پژوهش بررسی شده است. در بررسی فرضیه‌های پژوهش رابطه میان هوش فرهنگی

اندکی نسبت به فرهنگ‌های گوناگون داشته باشند.

بررسی فرضیه‌های سوم و چهارم یعنی بعد انگیزشی و بعد رفتاری هوش فرهنگی نشان می‌دهد این دو رابطه معناداری با مدارای اجتماعی دارند. با توجه به اینکه جامعه مطالعه شده به تازگی مهاجرپذیر شده و گام در مدرنیته گذاشته است و در مرحله گذار بین سنت و مدرنیته به سر می‌برد، انگیزه مدارا و رفتار متناسب با فرهنگ‌های مختلف معنادار است. بدین ترتیب نتایج پژوهش در سه بعد هوش فرهنگی یعنی فراشناختی، انگیزشی و رفتاری تأییدکننده نظریه ارلی و انگ (2003) است؛ ولی در بعد شناختی هوش فرهنگی نتایج همسو با این نظریه نیستند.

در این پژوهش متغیر تعدیلگر جنسیت بیان‌کننده تأثیرگذاری آن در رابطه بین هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی است و نشان می‌دهد میزان مدارای اجتماعی زنان در مقایسه با مردان متفاوت است و زنان هم هوش فرهنگی بالاتری دارند و هم شدت اثرگذاری هوش فرهنگی بر مدارای اجتماعی بین زنان بیشتر از مردان است.

به طور کلی نتایج پژوهش نشان می‌دهند میان هوش فرهنگی و مدارای اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد؛ در واقع، افراد دارای هوش فرهنگی بالاتر، در موقعیت‌های مختلف مدارای بیشتری از خود نشان داده‌اند؛ بنابراین، نتایج پژوهش به طور مستقیم یا غیرمستقیم با نظریه‌های مطرح شده از جمله وگت (2002)، موتز (2002) و ویلکینسون (1996) هم‌راستا هستند.

بر این اساس پیشنهاد می‌شود برای بهبود روابط انسانی و همزیستی مسالمت‌آمیز و به دنبال آن بسترسازی مناسب برای برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و کارآمدی بهتر آن و بالابردن سطح مدارای اجتماعی و کاهش منازعات فکری، عقیدتی و رفتاری، هوش فرهنگی بیشتر در کانون توجه قرار گیرد و نسبت به افزایش ابعاد هوش فرهنگی میان افراد تمهیدات بیشتری به کار گرفته شود. این مهم را می‌توان با افزایش همزیستی و همسایگی فرهنگ‌های مختلف در عمل و آشناسازی مردم با آداب و رسوم

دیگر اقوام و فرهنگ‌ها به صورت نظری ایجاد کرد.

می‌توان با تشویق مردم به کتاب‌خوانی و به‌ویژه خواندن رمان‌های شاخص نویسندگانی از سایر فرهنگ‌ها سطح هوش فرهنگی آنها را اعتلا بخشید. همچنین افزایش تعاملات فرهنگی از طریق برگزاری جشنواره‌های معرفی اقوام و فرهنگ‌ها، ضمن آشناسازی مردم با فرهنگ دیگران، احساس نزدیکی بیشتری بین آنها فراهم می‌کند و بسیاری از پیش‌دوری‌ها و تعصبات ناآگاهانه را کاهش می‌دهد و به این صورت به افزایش مدارای اجتماعی کمک می‌کند.

پیامدهای مثبت چنین اقدامی در سطوح مختلف مشاهده می‌شود. در سطح محلی افزایش سطح هوش فرهنگی مانع بروز بسیاری بدفهمی‌ها از رفتار یکدیگر می‌شود و در نتیجه، بسیاری از منازعات فردی و جمعی کاهش پیدا می‌کند. در سطح کلان نیز چنانکه نتایج برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند می‌توان با افزایش هوش فرهنگی در سطح جهانی، مدارای بین‌المللی و صلح جهانی را بهبود بخشید؛ البته باید یادآور شد که علاوه بر هوش فرهنگی متغیرهای مؤثر دیگری، مدارای اجتماعی را تبیین می‌کنند که در این پژوهش دیده نشدند و لازم است در پژوهش‌های بعدی بررسی شوند.

منابع

- اصانلو، ب. و خدایمی، س. (۱۳۹۳). «بررسی اثر هوش فرهنگی بر شوک فرهنگی، سازگاری میان فرهنگی و عملکرد شغلی افراد در سازمان‌ها»، *فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی و فرهنگی*، د ۲، ش ۴، ص ۷۵-۹۶.
- بشیریه، ح. (۱۳۷۴). *دولت عقل، ده گفتار در فلسفه و جامعه‌شناسی سیاسی*، تهران: علم نوین.
- بشیریه، ح. (۱۳۷۹). *نظریه‌های فرهنگ در قرن بیستم*، تهران: پژوهشگاه مطالعات راهبردی.
- بهشتی ص. و رستگار، ی. (۱۳۹۱). «تبیین جامعه‌شناختی مدارای اجتماعی و ابعاد آن در بین اقوام ایرانی».

- عسکری، ع. و شارع‌پور، م. (۱۳۸۸). «گونه‌شناسی مدارا و سنجش آن در میان دانشجویان دانشکده‌های علوم اجتماعی دانشگاه تهران و علامه طباطبایی»، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، د ۲، ش ۸، ص ۳۴-۱.
- فیاضی، م. و جان‌نثاراحمدی، ه. (۱۳۸۵). «هوش فرهنگی، نیاز مدیران در قرن تنوع». ماهنامه تدبیر، ش ۱۷۲، ص ۴۲-۴۱.
- فیروزجائیان، ع.؛ شارع‌پور، م. و فرزام، ن. (۱۳۹۵). «سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی (آزمون مدل میمیک)»، مجله توسعه اجتماعی، د ۱۱، ش ۲، ص ۶۴-۳۳.
- قاسمی، و.؛ وحید، ف. و یزدخواستی، گ. (۱۳۸۹). «تحلیلی بر هوش فرهنگی و الگوهای تقویت آن»، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، س ۴، ش ۹، ص ۵۰-۳۳.
- قاضی‌نژاد، م. و اکبرنیا، الف. (۱۳۹۶). «دینداری: مدارای اجتماعی یا فاصله اجتماعی (پیمایشی در میان مسلمانان و مسیحیان شهر تهران)»، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، د ۶، ش ۱، ص ۴۰-۲۱.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن. قابل دسترس در: <https://www.amar.org.ir>
- مقتدایی، ف. (۱۳۸۹). بررسی و سنجش میزان مدارا و عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- والزر، م. (۱۳۸۳). در باب مدارا، ترجمه: صالح نجفی، تهران: شیرازه.
- یاسوج. (۱۳۹۶). «کهگیلویه و بویراحمد در جایگاه دوم نزاع‌های جمعی قرار گرفت»، قابل دسترس در: <http://yasouj24.ir>
- یزدخواستی، گ.؛ و قاسمی، و. و وحید، ف. (۱۳۹۰). «رابطه تماس‌های بین فرهنگی و هوش فرهنگی؛ تحلیل نظری و تجربی»، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، د ۴، ش ۲، ص ۱۶۲-۱۳۳.
- مسائل اجتماعی ایران، س ۴، ش ۲، ص ۳۵-۷.
- پایا، ع. (۱۳۸۱). گفتگو در جهان واقعی، تهران: طرح نو.
- تاریوردی، الف.؛ صادقی‌نژاد، ع. و زند، ع. (۱۳۹۵). «نقش هوش فرهنگی در تسهیل انسجام گروهی بازیکنان لیگ برتر هندبال ایران»، مطالعات مدیریت ورزشی، ش ۳۸، ص ۱۴۲-۱۲۷.
- جهانگیری، ج. و افراسیابی، ح. (۱۳۹۰). «مطالعه خانواده‌های شهر شیراز در زمینه عوامل و پیامدهای مدارا»، جامعه‌شناسی کاربردی، س ۲۲، ش ۳، ص ۱۷۵-۱۵۳.
- حقی، م. و افشار، ز. (۱۳۸۷). «بررسی خشونت و نزاع در ابعاد اجتماعی و فرهنگی در استان کهگیلویه و بویراحمد»، مجموعه مقالات اولین همایش تأثیر نزاع بر امنیت اجتماعی، یاسوج: دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کهگیلویه و بویراحمد.
- دهخدا، ع. (۱۳۷۳). لغت‌نامه، تهران: دانشگاه تهران.
- ژاندرن، س. (۱۳۷۸) تساهل در اندیشه غرب، ترجمه: عباس باقری، تهران: نشر نی.
- شارع‌پور، م.؛ آزادارمکی، ت. و عسکری، ع. (۱۳۸۸). «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با مدارا در بین دانشجویان دانشکده‌های علوم اجتماعی تهران و علامه طباطبایی»، مجله جامعه‌شناسی ایران، د ۱۰، ش ۱، ص ۹۸-۶۴.
- شریعت‌پناهی، م. و دانایی، ع. (۱۳۹۵). «مکان‌یابی نزاع‌های دسته‌جمعی در استان کهگیلویه و بویراحمد با استفاده از GIS»، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، س ۴، ش ۱۶، ص ۴۸-۲۹.
- شریفی، س. (۱۳۹۲). بررسی سنجش میزان مدارای اجتماعی بین شهروندان ۱۸ تا ۷۰ سال ساکن شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س).
- شیران، ح. (۱۳۹۱). فرهنگ فشرده جامعه‌شناسی، نشر دیجیتال جامعه‌شناسی شرقی، برگرفته از www.orientalsociology.ir

- Nur Farhana, A. & Siti Hamimah, M. Z. (2013) "The Culture of Tolerance in Families of New Muslims Convert." *Middle East Journal of Scientific Research*, 15: 1665-1675.
- Takeuchi, R. (2010) "A Critical Review of Expatriate Adjustment Research Through A Multiple Stakeholder View: Progress, Emerging Trends and Prospects." *Journal of Management*, 36: 1-25.
- Thomas, D. C. (2006) "Domain and Development of Cultural Intelligence: The Importance of Mindfulness." *Group and Organization Management*, 31 (1): 78-99.
- Thomas, D. C. & Inkson, K. (2003) *Cultural Intelligence: People Skills for Global Business*, MSan Francisco: CA: Berrett-Koehler.
- Van Doorn, M. (2014) "The Nature of Tolerance and the Social Circumstances in Which it Emerges." *Current Sociology Review*, 62 (6): 905-927.
- Vogt, P. (2002) *Social Tolerance and Education, Review of Education, Pedagogy and Cultural Studies*. London: Sage.
- Wilkinson, R. G. (1996) *Unhealthy Societies: The Affliction of Inequality*. London: Routledge.
- Ang, S. Van Dyne, L. & Koh, C. K. S. (2008) "Personality Correlates of the Four Factor Model of Cultural Intelligence." *Group and Organization Management*, 31: 100-123.
- Brislin, R. MacNab, B. & Worthley, R. (2006) "Cultural Intelligence: Understanding Behaviors that Serve People's Goals." *Group and Organization Management*, 31 (1): 40-55.
- Christofi, V. & Charles, L. T. (2007). "You Cannot Go Home Again: A Phenomenological Investigation of Returning to the Sojourn Country after Studying Abroad." *Journal of Counseling & Development*, 85: 53-63.
- Early, P. C. & Ang, S. (2003). *Cultural Intelligence: Individual Interactions across Cultures*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Early, C. & Mosakowski, E. (2004) *Cultural Intelligence*. Harvard: Harvard Business.
- Early, P. C. Ang, S. & Tan, J. S. (2006). *Developing Cultural Intelligence at Work*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Early, P. C. & Peterson, R. S. (2004). "Cultural Intelligence as a New Approach to International Training for the Global Manager." *Academy of Management Learning and Education*, 3 (1): 100-115.
- Froese, P. Christopher, B. & Smith, B. (2008) "Political Tolerance and God's Wrath in the United States." *Sociology of Religion*, 69 (1): 29-44.
- Halpern, L. W. (2003) "The Effect of Higher Education Tolerance: An Investigation of Political and Cultural Attitudes of College Students." *Academic Forum*, 21: 90-130.
- Imai, L. & Gelfand, M. J. (2010) "The Culturally Intelligent Negotiator: The Impact of Cultural Intelligence (CQ) on Negotiation Sequences and Outcomes." *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 112: 83-98.
- Lyness, D. (2006) "Teaching Your Child Tolerance." Available at: <http://www.kidshealth.org/essay/Tolerance.html>.
- Mutz, D. (2002) "Cross-Cutting Social Networks: Testing Democratic Theory in Practice." *American Political Science Review*, 96 (1): 111-126.
- Osland, J. & Osland, A. (2005) "Expatriate Paradoxes and Cultural Involvement." *International Studies of Management and Organization*, 35: 93-116.
- Rose, R. C. & Kumar, S. N. (2008) "A Review of Individual Differences and Cultural Intelligence." *The Journal of Social Research*, 1: 504-522.
- Suraya, S. Khadijah, M. K. Nurhanisah, S. Suhaida, S.